

С. О. Бесараб,
здобувач кафедри економіки підприємства,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

S. Besarab,
Competitor of the Department of Economics of Enterprise, Kyiv National Economic University, Ukraine

PROBLEMS OF INVESTMENT METALLURGICAL ENTERPRISES OF UKRAINE

Статтю присвячено аналізу інвестиційної діяльності вітчизняних металургійних підприємств, вивченню проблем і перспектив їх подальшого розвитку. В статті обґрунтовується стратегічна значимість діяльності металургійних підприємств, необхідність їх інвестиційно-інноваційного розвитку, розглядаються шляхи залучення інвестиційних коштів.

This article focuses on the analysis of investment activity of domestic steel companies, problems and prospects of their further development. In the article the strategic importance of the metallurgical enterprises need for investment and innovation development, considers how to attract investment funds.

Ключові слова: металургія, металургійні підприємства, інвестиції, інвестиційна діяльність, перспективи розвитку.

Key words: metallurgy, steel enterprise, investment, enterprise investment activity, development prospects.

ВВЕДЕННЯ

Негативні тенденції в розвитку металургійної галузі України протягом останніх років, зумовлені несприятливою зовнішньоекономічною кон'юнктурою, стресовими трансформаціями соціально-економічного та політичного середовища, недосконалістю і вичерпаністю традиційних для вітчизняної промисловості чинників економічного зростання свідчать про об'єктивну необхідність подальшого економічного розвитку вітчизняних металургійних підприємств на основі активізації їх інвестиційної діяльності.

Дослідженням проблем сучасного розвитку підприємств металургійної галузі України, в тому числі забезпечення їх ефективної інвестиційної діяльності на засадах інноваційного розвитку, присвячено безліч робіт вітчизняних та іноземних вчених, серед яких слід виділити роботи Амоши А.І., Большакова В.І., Мінаєва О.А., Залозної Ю.С., Збаразької Л.А., Макогон Ю.В., Лютової О.С., Собкевич О.В. та інші. Проте багато проблем сучасного розвитку підприємств металургійної галузі залишаються невирішеними та потребують додаткових досліджень.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є виявлення проблем забезпечення інвестиційної діяльності металургійних підприємств України та тенденцій їх інвестиційного розвитку.

РЕЗУЛЬТАТИ

Аналіз інвестиційної діяльності в економіці України у 2010—2015 рр. свідчить про суттєве погіршення інвестиційного забезпечення вітчизняної металургійної галузі та її профільних підприємств. Під впливом світової фінансово-економічної кризи та загострення соціально-економічної і політичної ситуації в Україні відбулося значне скорочення обсягів реальних інвестицій у перерахунку на доларовий еквівалент практично на всіх металургійних підприємствах. Тільки протягом останніх п'яти років скорочення загального обсягу реальних інвестицій в металургійну галузь склало близько 350 млн доларів і це при загальному скороченні реальних інвестицій в промисловість на 3 693,64 млн доларів, тобто більш ніж на 9 % від загального обсягу інвестицій в промисловість.

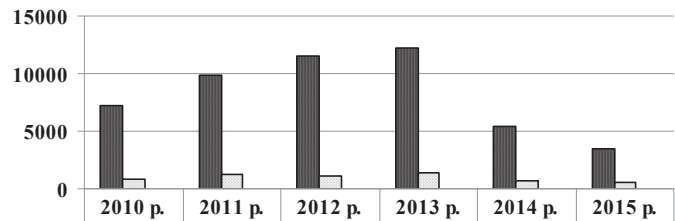
Незначне пожвавлення інвестиційних процесів у період посткризового відновлення промисловості — з 2010 р. по 2013 р., було повністю нівельоване різким зменшенням реальних інвестицій протягом 2014—2015 рр. і станом на кінець 2015 р. їх обсяги на вітчизняних металургійних підприємствах склали близько 520 млн доларів проти 870 млн доларів на кінець 2010 р. (рис. 1). При цьому майже половина даного скорочення була забезпечена групою компаній Метінвест, обсяги капітальних інвестицій якої протягом 2015 року зменшилися на 54% склавши 285 млн дол. США, що пояснюєть-

ся, в першу чергу, активною інвестиційною діяльністю групи в докризовий період і складністю здійснення інвестиційних процесів в кризовий період.

Згідно з даними Об'єднання підприємств "Металургпром" в 2015 р. питомі інвестиції на 1 тону виробленої сталі склали 320 грн. проти 242,8 грн. в 2014 р. та 190,4 грн. у 2013 р., проте їх збільшення в гривневому еквіваленті пояснюється виключно коливанням курсу долара і зниженням обсягів виробництва сталі в Україні [2]. На жаль, володіючи істотними площами, що залишилися в спадок від Радянського Союзу, вітчизняні металургійні підприємства не скористалися ситуацією сплеску попиту і цін на металопродукцію в період до 2007 р., що зумовило б можливість їх технічного переозброєння.

Брак інвестиційних коштів, припинення або призупинення реалізації інвестиційних проєктів більшістю вітчизняних металургійних підприємств призводять до виникнення істотних ризику розвитку всієї вітчизняної економіки, оскільки українська металургія була, є і буде базовою для багатьох пріоритетних галузей української економіки, зокрема машинобудування, будівництва, вугільної галузі, коксохімічної, енергетичної, транспортної галузей тощо. В цьому зв'язку об'єктивною необхідністю є впровадження комплексу ефективних заходів з боку держави, профільних компаній галузі і приватних інвесторів щодо подолання негативної тенденції нестачі інвестиційних коштів.

Стратегічна значущість вітчизняної металургійної галузі та необхідність забезпечення металургійних підприємств країни інвестиційними коштами визначена географічними, економічними, соціальними та територіальними аспектами галузі, наведеними у таблиці 1, які характеризують вітчизняну металургію як галузь з багатою історичною спадщиною, вагомою економічною базою для подальшого розвитку і надзвичайно важливою в частині створення робочих місць. Саме тому вітчизняна металургія разом з агропромисловим комплексом і IT-індустрією визначені владою країни як пріоритетні галузі, які потребують законодавчої та економічної підтримки з боку дер-



	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Загальний обсяг капітальних інвестицій в промисловість	7200,541	9853,288	11459,83	12207,44	5469,238	3506,902
Капітальні інвестиції в металургійну галузь	870,4708	1224,937	1154,485	1360,565	750,4553	520,9605
Частка капітальних інвестицій	12.08896	12.43176	10.07419	11.14538	13.72139	14.85529

■ Загальний обсяг капітальних інвестицій в промисловість
□ Капітальні інвестиції в металургійну галузь

Рис. 1. Обсяг капітальних інвестицій в металургійну галузь України протягом 2010—2015 рр., млн дол. США

Джерело: [1].

жави, ефективної промислової політики, вагомих інвестиційний впливань.

Проте ослаблення державного впливу на металургійну галузь країни, відсутність державної стратегії її подальшого розвитку, невикористання механізмів державно-приватного партнерства залишили вітчизняні металургійні підприємства на одинці з проблемами їх інвестиційного голоду, змушуючи останніх вишукувати внутрішні резерви свого подальшого розвитку. Між тим світова практика економічно розвинутих країн і країн, що розвиваються, свідчить про наявність і активне використання ефективних інструментів державної промислової політики, спрямованих на розвиток виробництва, в тому числі і на основі поглиблення діалогу між державою та приватним бізнесом, з використанням довгострокових договірних взаємин. До числа зазначених інструментів відносять: надання державних гарантій, використання програмно-цільового підходу до розвитку окремих життєво важливих галузей, прозора цінова політика, підтримка власних товаровиробників, зменшення імпорتنних мит і ПДВ на технологічне обладнання. Ці інструменти могли б стати надзвичайною підтримкою вітчизняних металургійних підприємств з огляду на ефективне управління їх господарською діяльністю, створенням умов підвищення їх інвестиційної привабливості, а значить і залучення інвестиційних коштів на привабливих для бізнесу умовах.

Таблиця 1. Стратегічна значущість розвитку металургійних підприємств України

Аспект	Обґрунтування значущості
Географічний	протягом багатьох десятиріч, починаючи ще з радянських часів, українська металургія одна з небагатьох у світі, яка базується на власних ресурсах, що включають значні власні запаси залізної і марганцевої руд, коксівного вугілля, флюсів, вогнетривких глин та інших мінеральних ресурсів
Економічний	є базовою для багатьох ведучих галузей української економіки, зокрема машинобудування, будівництва, вугільної галузі, коксохімічної, енергетичної, транспортної галузей, тощо
Соціальний	персонал металургійної галузі є більше 10% від загального числа зайнятих у промисловості, з середньою заробітною платою на 10-30% вище середньої у промисловому комплексі, а, враховуючи чисельність працівників галузей економіки, для яких металургійна промисловість є базовою, можна стверджувати про те, що їх розвиток є неодмінною умовою створення робочих місць
Територіальний	три найбільші, в тому числі і за економічними показниками, області України Донецька, Дніпропетровська і Запорізька історично прив'язані до металургійного виробництва, формуючи Донецький, Приазовський і Придніпровський металургійні райони, а враховуючи потребу відновлення Донецького регіону, його ментальність та природні запаси, це можливо тільки на основі металургійної промисловості як основної для цього регіону

Джерело: сформовано автором за матеріалами [3].

Крім того, ослаблення державного впливу на металургійну галузь призвели і до втрати зв'язку між наукою та виробництвом, що особливо відчутно в період нестачі інвестиційних коштів, таких необхідних для подальшої модернізації виробництва. Досвід промислово розвинених передових країн показує, що для перетворення науки в реальну виробничу силу обсяг її фінансування повинен бути не менше 1,7—2% ВВП. При цьому деякі розвинені країни доводять цей показник до 3—5% ВВП. В Україні обсяг фінансування наукових досліджень ледь досягає 0,17% ВВП, що при досить скромному бюджеті країни не дозволяє навіть зберігати накопичений науковий потенціал, не кажучи про здійснення нових наукових розробок. Такий стан справ змушує вітчизняні металургійні підприємства здійснювати модернізацію свого виробництва виключно шляхом придбання західних технологій і обладнання, що суттєво звужує шляхи залучення інвестиційних ресурсів та способи фінансування інвестиційних проектів, оскільки зарубіжні партнери разом з необхідними технологіями надають і кредити на їх фінансування.

Активізація інвестиційної діяльності металургійних підприємств істотним чином залежить від специфіки фінансування інвестиційних процесів та наявності відповідних джерел інвестування. Досвід вітчизняних металургійних підприємств свідчить про активне використання ними як внутрішніх так і зовнішніх джерел фінансування, проте співвідношення цих джерел залежить від результатів діяльності підприємства і загального стану інвестиційного ринку. Якщо в докризовий період вітчизняні металургійні підприємства поряд з внутрішніми джерелами інвестування, до яких, в першу чергу, відносяться прибуток і амортизаційні відрахуваннями, активно використовували і зовнішні джерела фінансування, а саме банківські кредити, облігаційні позики, та кошти від продажу акцій, то в після кризовий період частка власних коштів в загальній структурі інвестицій значно виросла, перевищуючи 91% [4].

Причин "домінування" власних коштів підприємств у структурі фінансування інвестиційних процесів є декілька і пов'язані вони, в першу чергу, із зацікавленістю вітчизняних металургійних комбінатів здійснювати фінансування капітальних інвестицій переважно за рахунок амортизаційних відрахувань як найменш затратного джерела інвестування та проблематичністю залучення зовнішніх джерел фінансування, особливо в кризовий період, навіть за умов сплати підвищених порівняно з докризовим рівнем відсоткових ставок за використання кредитних ресурсів.

Безумовно, серед внутрішніх джерел інвестування амортизація є найбільш вигідним способом фінансування інвестиційних процесів, оскільки включається в собівартість продукції і сплачується безпосередньо покупцем. Не випадково в країнах з розвинутою економікою на частку амортизаційних відрахувань припадає близько 40% загального обсягу поточних і капітальних вкладень підприємств, а сама амортизація розглядається як найважливіше джерело інвестиційних коштів, причому не тільки для простого, а і розширеного виробництва. Крім того, на відміну від прибутку, амортизаційні відрахування є показником, незалежним від фінансових результатів діяльності підприємства.

Значні інвестиційні вливання в металургійну галузь України протягом 2004—2008 рр. як в одну із найпривабливіших призвели до збільшення вартості основних фондів металургійних підприємств та поступового зниження частки амортизаційних відрахувань, оскільки в умовах довготривалої нестабільності і низької рентабельності виробництва високі амортизаційні відрахування на фоні підвищення вартості основних фондів могли привести металургійних підприємств до збиткової діяльності. Це змусило їх переглянути політику фінансування інвестиційних процесів, розглядаючи прибуток як основне джерело такого фінансування.

Подальший розвиток технологічно відсталих металургійних підприємств та об'єктивна необхідність підвищення їх інноваційної складової вимагали від суб'єктів господарювання прийняття істотних інвестиційних рішень, забезпечених не тільки власними коштами підприємства, а й здебільшого залученням зовнішніх інвестиційних ресурсів. Проте нерозвиненість вітчизняного фондового ринку, яка ставить під сумнів можливість ефективного використання інструментів пайового і боргового фінансування з метою залучення вагомих коштів на довгострокові терміни фінансування, висока чутливості експортно-орієнтованих металургійних підприємств до кон'юнктури світового ринку, нездатність вітчизняної банківської системи задовольнити потреби металевих гігантів у необхідних коштах на привабливих умовах кредитування призвели до заморожування вже розпочатих інвестиційних проектів і призупинення процесу модернізації вітчизняної металургійної галузі в цілому.

При цьому якщо в докризовий період металургійний сектор України розглядався міжнародними інвесторами як надійний, прийняття інвестиційних рішень лежало виключно в площині нівелювання ризиків фондового ринку, а більшість металургійних підприємств здійснювали емісію цінних паперів з метою виходу на IPO (Initial Public Offering) та отримання кредитних коштів на максимальних вигідних умовах фінансування, то в кризовий період залучення кредитів значно ускладнилося, кредитні ресурси подорожчали, і металургійні підприємства були змушені звернути увагу на ринок акціонерного капіталу з метою залучення інвестиційних коштів через додатку емісії акцій підприємства, або взагалі просити "перепочинки" у виконанні зобов'язань з метою реструктуризації існуючих боргів. Крім того, якщо в докризовий період більшість отриманих коштів використовувалася на інвестиційні цілі, то в кризовий період вони здебільше йшли для поповнення оборотних коштів, рефінансування для сплати відсотків, виплату основного боргу, зміцнення фінансового становища підприємства.

Труднощі вирішення проблем "інвестиційного голоду" вітчизняних металургійних підприємств у кризовий період найбільш показово простежуються на прикладі найбільшого металургійного гіганта України — групи компаній Метінвест, яка в силу своїх масштабів виробництва і кількості підприємств, що входять в цю структуру, має найбільше інвестиційне навантаження, яке згідно даних скороченої проміжної консолідованої фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності (неаудованої звітності) на кінець 2015 р. становило понад 3 млрд доларів США [5].

Несприятлива кон'юнктура світового ринку і відсутність можливостей рефінансування змусили керівництво найбільшого українського металургійного гіганта займатися реструктуризацією (відстроченням) своїх фінансових зобов'язань. При цьому, якщо в докризовий період група компаній Метінвест, як і більшість вітчизняних металургійних підприємств, отримували необхідні інвестиційні кошти на дуже привабливих умовах, то в кризовий період для українських виробників доступ на міжнародні фінансові ринки був повністю закритий.

Так, у 2007 р. групі компаній "Метінвест" було надано п'ятирічний синдигований кредит на суму 1,5 млрд доларів США з процентною ставкою в розмірі LIBOR + 1,7% річних, а в 2012 р. — трирічний синдигований кредит на доекспортне фінансування в розмірі 325 млн доларів США з процентною ставкою в розмірі LIBOR + 4,75%. У 2014 р. група компаній "Метінвест" була змушена почати переговори щодо перегляду строків виконання своїх зобов'язань та здійснити частковий перевипуск єврооблігацій (євробондів) загальною сумою понад 386 млн доларів США з метою відстрочки їх погашення на травень 2016 р. У 2015 р. не сплативши кредиторам 113 млн доларів США група оголошує дефолт і починає процес переговорів щодо погодження відстрочки погашення основної суми боргу по єврооблігаціям з термінами погашення в 2015 р., 2017 р., і 2018 р. на загальну суму понад 1,15 млрд доларів США, причому за умов відмови від права пред'являти вимоги в зв'язку з можливими випадками дефолту на період до 31 січня 2016 р. [6]. У процесі цих переговорів найбільший український металургійний гігант був змушений стимулювати власників облігацій (bond holder) обіцянками як часткового грошового відшкодування обміну, так і підвищенням ставки купонного платежу, і тільки в черні 2016 року ключові умови було узгоджено.

Фінансові проблеми другою за розмірами металеві корпорації "Індустріальний Союз Донбасу (ІСД)" вирішувалися шляхом отримання кредиту від кіпрської компанії Margit Holding., яку пов'язують з власниками корпорації ІСД. У грудні 2011 року Margit Holding відкрила п'ятирічну кредитну лінію для ПАТ "Алчевський металургійний комбінат", що входить до групи, на суму 865 млн доларів США під 5,125% річних, а в грудні 2013 року обсяг лінії був збільшений до 2,05 млрд доларів США [7].

Будівництво найсучаснішого вітчизняного електросталеплавильного комплексу "Інтерпайп сталь" було завершено в 2012 р. за рахунок залучення коштів на суму 700 млн доларів США. На сьогоднішній день експерти оцінюють борг компанії "Інтерпайп" у 1 млрд доларів США, при цьому офіційних даних щодо проблем обслуговування боргу немає, а питання рефінансування діючих заборгованостей не піднімаються [5]. При цьому слід констатувати, що практика нерозголошення вітчизняними металургійними корпораціями інформації про умови зовнішніх запозичень та приховування даних щодо діяльності своїх металургійних підприємств за консолідованою формою оприлюднення звітності є досить поширеною і пов'язано це, в першу чергу, з високою волатильністю ринку чорних металів і надзвичайно високою конкуренцією серед сталевих виробників. Між тим, залучення інвестиційних коштів має відбувати-

ся виключно за принципами прозорості та зворотності, а така інформаційна політика металургійних підприємств тільки посилює негативні тенденції залучення інвестиційних коштів.

Кожен зі способів залучення інвестицій має свої переваги і недоліки з точки зору ефективності використання інвестиційних коштів металургійними підприємствами України. Зовнішнє боргове фінансування інвестиційних процесів, пов'язане з випуском та продажем акцій металургійних акціонерних товариств, за своєю суттю є досить витратним джерелом залучення інвестиційних ресурсів, оскільки витрати на залучення, виплату дивідендів і викуп власних акцій найчастіше перевищують вигоди від залучених інвестиційних коштів. Тому більшість вітчизняних металургійних підприємств здійснювали емісію акцій не стільки для залучення інвестицій, скільки для отримання публічного статусу, який у подальшому дозволив би залучати на вигідних умовах значні кредитні кошти і здійснювати емісію боргових цінних паперів.

Найбільш поширеним способом залучення інвестицій в світовій практиці є отримання банківських кредитів. Проте при всій своїй гнучкості в запозиченні і погашення боргу цей спосіб для металургійних підприємств має ряд недоліків, які особливо яскраво проявляються в кризовий період. Перш за все, великий обсяг необхідних інвестиційних коштів, який міг бути забезпечений виключно шляхом синдигованого кредитування групою банків, оскільки перевищував можливості окремих банківських установ. При цьому вітчизняна банківська система навіть в докризові часи не могла задовольнити великі проекти українських металургійних підприємств, а тому останні були змушені звертатися до іноземних банківських установ, погоджуючись на досить жорсткі та тривалі процедури розгляду кредитної справи, заходи щодо нівелювання можливих кредитних ризиків та забезпечення повернення кредиту.

Можливість активізації інвестиційної діяльності металургійних підприємств за рахунок самофінансування головним чином визначається наявністю у них власних інвестиційних ресурсів і залежить від фінансових результатів їх економічної діяльності. Проте збиткова діяльність більшості з них ставлять під сумнів і цей шлях фінансування їх інвестиційної діяльності. Крім того, незважаючи на те, що політика самофінансування робить підприємство незалежним по відношенню до ситуації на інвестиційному ринку і знімає гостроту питання щодо узгодження інтересів зовнішнього інвестора та підприємства як суб'єкта його майбутніх інвестицій, вона істотно стримує темпи його подальшого розвитку.

Згідно з даними Держкомстату України частка залучених інвестицій у загальній структурі промислових капітальних інвестицій у середньому протягом останніх років складає близько 10,5%, і це при тому, що протягом тривалого періоду (в докризові часи) металургійна галузь залишалася найбільш привабливою для іноземних інвесторів, а обсяги прямих іноземних інвестицій у металургійну галузь становили майже половину загального обсягу іноземних інвестицій, спрямованих в українську переробну промисловість. Водночас у структурі цих залучених капітальних інвестицій переважне значення займають інвестиції в металургійне виробництво — понад 80%,

тоді як інвестицій у виробництво готових металевих виробів є в декілька разів меншими, що підтверджує спрямованість вітчизняних підприємств на розвиток технологій виробництва продукції низьких переділів [1].

Основними джерелами залучення капітальних інвестицій вітчизняними металургійними підприємствами є банківські кредити та кошти від іноземних інвесторів (прямі іноземні інвестиції), які останнім часом також мають тенденцію до скорочення. Проте на відміну від підприємств інших галузей вітчизняної промисловості, металургійні підприємства значного відпливу іноземного капіталу не відчували і тільки у впродовж останніх двох років скорочення обсягу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) набув загрозливого характеру: "-" 665,6 млн дол. США у впродовж 2014 р. та "-" 241,9 млн дол. США у впродовж 2015 р. [2].

За результатами 2015 р. найбільшим країною-інвестором вітчизняної металургійної галузі була Німеччина з загальним обсягом ПІІ у розмірі 4 376,7 млн дол. США, або 78,8% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій, що надійшли в Україну. Крім Німеччини, до списку країн-інвесторів металургійної галузі України увійшли Кіпр з обсягом ПІІ у розмірі 535,2 млн дол. США, Нідерланди з обсягом ПІІ у розмірі 155,5 млн дол. та Російська Федерація з обсягом ПІІ у розмірі 58,1 млн дол. [2]. Проте наведені обсяги ПІІ більшою частиною відображають результати попередньої інвестиційної діяльності вітчизняних металургійних підприємств, оскільки протягом 2015 р. відбулося лише скорочення обсягів ПІІ, що були залучені ще на початок року.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи результати дослідження сучасного стану інвестиційної діяльності вітчизняних металургійних підприємств, можна констатувати:

— по-перше, суттєве погіршення їх інвестиційного забезпечення в наслідок несприятливої зовнішньоекономічної кон'юнктури світового ринку і стресових трансформацій соціально-економічного та політичного середовища країни, що призвело до зниження інвестиційної привабливості самої металургійної галузі та її профільних підприємств;

— по-друге, ослаблення державного впливу на розвиток металургійної галузі країни та відсутність державної стратегії її розвитку;

— по-третє, відсутність наявних зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування та нерозвиненість вітчизняного фондового ринку;

— по-четверте, збитковість діяльності металургійних підприємств внаслідок технічної і технологічної відсталості виробництва;

— по-п'яте, непрозорість інформаційної політики металургійних підприємств, тощо.

Навіть у часи зростання металургійного виробництва в Україні (до 2008 р.), вітчизняні підприємства не отримувала належного обсягу інвестиційних ресурсів, на сьогоднішній день вони "задиhaються" від браку інвестиційних коштів, необхідних для масштабної модернізації сталеплавильного виробництва, втрачаючи конкурентоспроможність і ринки збуту своєї продукції. Вирішення більшості проблем сталого розвитку вітчизняних металургійних підприємств лежить в площині ефектив-

ного управління їх діяльністю на основі сучасних механізмів інвестиційного менеджменту із застосуванням інструментів стратегічного аналізу та планування, які слід розглянути в окремому дослідженні.

Література:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

2. Офіційний сайт об'єднання підприємств "Металургпром" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://metallurgprom.org>

3. Українська металургія: сучасні виклики та перспективи розвитку: монографія / Амоша О.І., Большаков В.І., Мінаєв О.А., Залознова Ю.С., Збаразська Л.О., Макогон Ю.В. — Д: НАН України, Інститут економіки промисловості, 2013. — 114 с.

4. Пріоритети інвестиційного забезпечення структурних реформ у промисловості України: аналітична доповідь / Собкевич О.В., Шевченко А.В., Сухоруків А.І., Белашов Є.В. — Київ: Видавництво Національного інституту стратегічних досліджень, 2014. — 83 с.

5. Економіка після Майдану. Чому українські металургійні групи опинилися під тяжким вантажем боргів, [Електронний ресурс] / Економічна правда — Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/rus/publications/2015/08/14/554718>

6. Офіційний сайт Метінвест [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.metinvestholding.com>

7. Офіційний сайт ПАТ "Алчевський металургійний комбінат". — Режим доступу: <http://www.amk.lg.ua>

References:

1. Official site of the State Statistics Service of Ukraine (2016), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 15 November 2016).

2. Official site of business combinations "Metallurgprom" (2016), available at: <http://metallurgprom.org> (Accessed 10 September 2016).

3. Amosha, A.I. Bol'shakov, V.I. Minayev, A.A. Zaloznova, Y.S. Zbarazskaya, L.A. Makogon, U.V. (2013), "Ukrainskaya metallurgiya: sovremennye vyzovy i perspektivy razvitiya" [Ukrainian metallurgy: Current Challenges and Prospects], Donetsk, National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Industrial Economics, 2013, 114 p.

4. Sobkevych, O.V. Shevchenko, A.V. Sukhorukov, A.I. and Belashov, E.V. (2014), Priorytety investytsijnoho zabezpechennia strukturnykh reform u promyslovosti Ukrainy [Priorities for investment support structural reforms in industry of Ukraine], NISS, Kyiv, Ukraine.

5. Kukin, S. (2015), "The economy after the Maidan. Why Ukrainian metallurgical group were under heavy debt load", Ekonomichna Pravda [Online], available at: <http://www.epravda.com.ua/rus/publications/2015/08/14/554718> (Accessed 11 January 2016).

6. Official site of Metinvest (2016), available at: <http://www.metinvestholding.com> (Accessed 23 September 2016).

7. Official site of PJSC "Alchevsk Metallurgical Plant" (2016), available at: <http://www.amk.lg.ua> (Accessed 27 September 2016).

Стаття надійшла до редакції 23.01.2017 р.